

Het verhaal van de vleesetendere regenboogdinosaurus

Samen een boek schrijven in groep 1 van De Marke

Ietje Pauw

In het kader van het subsidieproject Krachtig Meesterschap waarin de Katholieke Pabo Zwolle participeert met nog twee andere pabo's schrijven leerlingen van groep 1 van De Marke in Apeldoorn onder leiding van juf Mireille Wassink samen een verhaal over een vleesetendere regenboogdinosaurus.

Het begint met een ei. Op de tafel in de kring van groep 1 van basisschool De Marke in Apeldoorn staat een nest met een ei. Juf Mireille vraagt aan de kinderen wat er op tafel ligt. Natuurlijk ziet iedereen wel dat er een nest met een ei ligt, maar van wie dat ei is, daar moeten ze over nadenken. Tot Desro bedenkt dat het van een dinosaurus is. Zo begint het verhaal. De hele week werken de leerlingen aan het verhaal, ze maken tekeningen en aan het eind van de week hebben ze met z'n allen een echt boek gemaakt over een regenboogdinosaurus die op zoek is naar zijn familie.

Mireille Wassink is een van de leraren die opgeleid wordt tot excellente taalleraar. Het Expertisecentrum Nederlands van de Radboud Universiteit heeft in 2009 een tweejarig subsidietraject voor Krachtig Meesterschap aangevraagd waarin drie pabo's participeren en zes basisscholen. De Katholieke Pabo Zwolle is een van die drie pabo's (de andere twee zijn Hogeschool Rotterdam en de HAN) en De Marke is één van de twee scholen van de Katholieke Pabo Zwolle.

Mireille geeft les aan groep 1. Het is voorjaar en ze wil aandacht besteden aan de geboorte van jonge dieren en tegelijkertijd werken aan de beginnende geletterdheid van de kinderen. Ze wil met de kinderen een echt boek maken, ze heeft alleen het begin bedacht, het verloop van het verhaal mogen de kinderen zelf bedenken. Voor het project Krachtig Meesterschap zijn de gesprekken tussen Mireille en de kinderen gefilmd en letterlijk uitgeschreven. We kunnen nu goed zien hoe Mireille het gesprek leidt, de kinderen uitnodigt om vragen te beantwoorden, de antwoorden van de kinderen samenvat, controleert of ze het juist begrepen heeft, en soms een conclusie trekt.

Mireille: Oh, een hele kleine dinosaurus. Anouk, vertel eens, kun je iets vertellen hoe hij eruit ziet?

Anouk: Groen.

Mireille: Is hij groen? Een groene, kleine dinosaurus. Desro, kun jij nog iets meer vertellen over hoe hij eruit ziet?

Desro: Met blauw.

Mireille: Groen met blauw. Wat is er dan groen en wat is er blauw? Kun je dat zeggen?

Desro: Het hoofd is groen, het lijf is blauw.

Maaïke: En ik weet nog iets. En de voeten zijn rood.

Mireille: Rode voeten? Heeft hij rode voeten? Okee.

Ashram: Regenboog.

Desro: Dat is de regenboogdinosaurus.

Mireille: Rode voeten.

Joey: Die bestaat niet.

Mireille: Maar weet je nog wat in een verhaal kan? Stt, luister even Joey. In een verhaal kan alles. Alles kan. We hebben een regenboogdinosaurus.

Mireille: Jitte weet je wat voor eten hij gaat zoeken?

Mireille: Weet je wat hij lekker vindt? Wat zou je kunnen bedenken Lars?

Lars: Vlees.

Mireille: Lust hij ook vlees? Ook als je een kleine baby dinosaurus bent?

Lars: ja.

Mireille: Dan loopt hij in het bos en hij gaat zoeken... Lisa?

Lisa: Naar vlees.

Mireille: Naar vlees.

Jitte: Net als vleeseter.

Mireille: Dan is een dinosaurus een vleeseter. Goed zo.

Desro: Hé, de regenboogdinosaurusvleeseter.

Mireille: Wat een lange naam.

Mireille: Kunnen we dat zeggen? De regenboogdinosaurusvleeseter.

Desro: Vleesetendere regenboogdinosaurus is nog langer!

Aan het eind van de eerste ochtend is dus duidelijk dat de hoofdpersoon in het verhaal een vleesetendere regenboogdinosaurus is en dat hij een groen hoofd heeft, een blauw lijf en rode voeten. Alle kinderen mogen een tekening maken van de vleesetendere regenboogdinosaurus. Juf Mireille schrijft het verhaal dat de kinderen bedenken op in een schrift. Aan het eind van het kringgesprek leest ze hardop voor wat de kinderen hebben verzonnen. Vervolgens maakt ze samen met de kinderen een tekening van de verzonnen gebeurtenis op een flipover. Mireille is een ervaren leraar en ziet steeds de kansen om op een natuurlijke en speelse manier te werken aan de taalvaardigheid van de leerlingen.

Mireille: Uit het ei is een Vleesetendere regenboogdinosaurus gekropen. Miguel, jij kunt tellen hoeveel woordstukjes dat zijn, of niet?

Miguel: Ja, maar ik ben het vergeten.

Mireille: Wil jij dat nog een keer doen met je vingers erbij?

Mireille: Stt, even goed luisteren.

Miguel: Vlees-e-ten-de..

Mireille: regenboogdinosaurus.

Miguel: re-gen...re-gen-boog-di-no-sau-rus.

Mireille: Hoeveel heb je er nu?

Miguel: Twaalf.

Mireille: Hoeveel had je er gister?

Miguel: Elf.

Mireille: Zullen we het één keer samen proberen?

Samen: Vlees-e-ten-de-re-gen-boog-di-no-sau-rus.

Mireille: Op hoeveel kwam ik nu uit?

Miguel: Elf.

Mireille: Had je het gister toch goed gedaan.

De volgende dag bedenken de kinderen hoe de vleesetendere regenboogdinosaurus aan vlees kan komen: hij gaat naar het huisje van Roodkapje en haalt het vlees uit de koelkast. De kinderen vinden het wel zielig dat de dino geen familie heeft. Daarom gaat hij op zoek naar zijn familie. Hij zoekt overal, ook in de grote stad. Hij gaat naar de dierentuin en daar vindt hij zijn grote broer. Hij gaat bij zijn grote broer wonen en samen gaan ze spelen in de speeltuin van de dierentuin, nu is hij helemaal gelukkig. Van elke episode in het verhaal maken de kinderen een tekening voor het boek. Juf Mireille heeft op basis van de gezamenlijke tekening op de flipover een ruwe schets gemaakt voor elke pagina, de kinderen maken de tekening af en kleuren haar in.

Juf Mireille heeft steeds in haar achterhoofd de kennisbasis voor beginnende geletterdheid. Die ziet er als volgt uit:

3. Beginnende geletterdheid	
1. Wat: leerinhoud	2. Hoe: domeindidactiek
Leerling als taalgebruiker 1. ontluikende geletterdheid 2. boekoriëntatie en verhaalbegrip 3. functies van geschreven taal 4. taalbewustzijn en alfabetisch principe 5. auditieve vaardigheden 6. visuele vaardigheden 7. elementaire leeshandeling 8. elementaire spellinghandeling Taalkenmerken 9. voorgelezen teksten 10. zelfgelezen teksten 11. zelfgeschreven teksten 12. klankzuivere woorden	Leerkrachtvaardigheden 1. modeling bij beginnende geletterdheid 2. visuele ondersteuning 3. gerichte aanwijzingen bij beginnende geletterdheid 4. interactief voorlezen 5. herkennen leesproblemen beginnende geletterdheid Onderwijsmiddelen 6. leeromgeving beginnende geletterdheid 7. activiteiten beginnende geletterdheid 8. groeperingsvormen beginnende geletterdheid 9. methodieken beginnende geletterdheid 10. ouderparticipatie Evaluatie en toetsing 11. toetsen beginnende geletterdheid 12. observatie beginnende geletterdheid Leerstofordening 13. criteria leerstofordening beginnende geletterdheid 14. leerlijnen beginnende geletterdheid
3. Wat/waarom: fundament	4. Hoe/waarom: taaldidactiek en taalbeleid
Wetenschappelijke achtergrond 1. schriftsystemen 2. ontwikkeling geletterdheid Maatschappelijke achtergrond 3. functionele geletterdheid 4. thuissituatie en geletterdheid 5. voor- en vroegschoolse educatie (VVE)	Opvattingen over taalonderwijs 1. opvattingen taalonderwijs algemeen 2. beginnende geletterdheid in interactief taalonderwijs 3. beginnende geletterdheid in traditioneel taalonderwijs Taalonderwijs in taalheterogene groepen 4. taalheterogene groepen algemeen 5. beginnende geletterdheid en taalachterstand Samenhang tussen domeinen 6. beginnende geletterdheid in geïntegreerd taalonderwijs 7. beginnende geletterdheid en andere domeinen Samenhang met andere vakken 8. beginnende geletterdheid in geïntegreerd onderwijs

De kennisbasis Nederlandse taal voor de lerarenopleiding basisonderwijs is in 2010 aangeboden aan de staatssecretaris van onderwijs Marja Bijsterveldt, is voorgelegd aan docenten Nederlands van de pabo en zal in 2012 getoetst worden via een landelijke toets.

Mireille is in dit voorbeeld bezig met boekoriëntatie en verhaalbegrip, ze ontwikkelt de auditieve vaardigheden, controleert de visuele vaardigheden, en is nieuwsgierig naar de ideeën van haar leerlingen. En zo hoort het. in het onderwijs zoek je de zone van de naaste ontwikkeling op voor ieder kind. De kennisbasis biedt haar de theoretische onderbouwing. Mireille wordt opgeleid tot een excellente taalleraar. Maar eigenlijk heeft ze al heel veel in huis. Intuïtief reageert ze op de juiste manier op de behoefte van haar leerlingen en grijpt ze de kansen die zich voordoen.

Een mooi moment zien we als Justin de glijbaan in de speeltuin van de dierentuin tekent op de flipover. Die tekening lijkt op de letter h vindt Hajar. Enthousiast roept ze: “de h van Hajar, de h van Hajar.” Juf Mireille vraagt haar naar voren te komen en Hajar mag op de flipover laten zien dat de glijbaan echt op een letter h lijkt. Daar zijn alle kinderen het over eens. Dit is even een gouden moment, juf Mireille is zich onmiddellijk bewust van het leermoment, niet alleen voor Hajar, maar voor alle leerlingen. Kansen grijpen en kansen bieden aan leerlingen, zo ontstaat excellent onderwijs!

In het kader van het project wordt een website ontwikkeld waarbij voor alle negen domeinen van de kennisbasis praktijkvoorbeelden in de vorm van video-opnames van excellente leraren en aanstaande leraren, lesvoorbereidingen en evaluaties van studenten. Bij elk videofragment wordt de link gelegd met de kennisbasis en worden voor studenten kijkvragen gesteld. De website is nog in ontwikkeling, toch kunt u alvast een kijkje nemen: www.lesintaal.nl